

Vespres d'Antiga

Basílica de Santa Maria del Pi

Dimarts 19 de gener, 20h

Direcció: Manfredo Kraemer

Johann Sebastian Bach

Jesús, veritable pa de vida

Salm 51

Esborreu, Altíssim, les meves culpes

Georg Philipp Telemann
(1681-1767)

Concert en La major
*Adagio – Allegro –
Grave – Allegro*

Johann Sebastian Bach
(1685-1750)

Salm 51
"Esborreu, Altíssim, les meves culpes"

Adaptació de "Stabat Mater" de G. B. Pergolesi per a soprano, alto, cor i orquestra

- 1 Versus 1, Cor *"Tilge, Höchster, meine Sünden"*
Esborreu, Altíssim, les meves culpes
- 2 Versus 2, S *"Ist mein Herz in Missetaten"*
El meu cor és en pecat
- 3 Versus 3, SA *"Missetaten, die mich drücken"*
Els meu pecats m'oprimeixen
- 4 Versus 4, A *"Dich erzüht mein Tun und Lassen"*
T'irriten els meus actes i omissions

- 5 Versus 5/6, SA *“Wer wird seine Schuld verneinen”*
Qui negarà la seva culpa?
- 6 Versus 7, SA *“Sieh! ich bin in Sünd empfangen”*
Mira! En pecat he sigut concebut
- 7 Versus 8, S *“Sieh, du willst die Wahrheit haben”*
Tu tens la veritat
- 8 Versus 9, A *“Wasche mich doch rein, rein von Sünden”*
Renta ’m dels meus pecats
- 9 Versus 10, cor *“Lass mich Freud und Wonne spüren”*
Que senti el teu goig i alegria
- 10 Versus 11/15, SA *“Schaue nicht auf meine Sünden”*
No miris els meus pecats
- 11 Versus 16, A *“Öffne Lippen, Mund und Seele”*
Obre els meus llavis, boca i ànima
- 12 Versus 17/18, coro *“Denn du willst kein Opfer haben”*
Doncs no vols sacrificis
- 13 Versus 19/20, SA *“Lass dein Zion blühend dauern”*
Deixa que el teu Sió floreixi
- 14 cor *“Amen”*

Johann Crüger Coral *“Prepara ’t, oh, estimada ànima”*
(1598-1662)

Johann Sebastian Bach Preludi coral BWV 654
Coral *“Jesús, veritable pa de vida”*

Johann Crüger, teòleg i compositor actiu a Berlin, publicà el 1640 el llibre més important d'himnes religiosos del segle XVII, el *Praxis pietatis melica* ("Pràctica de la pietat en la cançó"). El 1643 conegué al famós poeta i autor d'himnes religiosos Paul Gerhardt, escrivint després la música per a molts dels seus himnes. **J. S. Bach** també utilitzà moltíssims himnes d'aquests dos homes en les seves cantates i passions. Així, per exemple, l'himne de Crüger "*Prepara't, oh estimada ànima*" serveix a Bach com a coral final per a la seva cantata BWV180.

El Salm 51 de **Johann Sebastian Bach**, una paròdia del famosíssim *Stabat Mater* de G.B.Pergolesi, va passar pràcticament inadvertit fins a Mitjans del segle XX. La seva troballa va ser afortunada en diversos sentits: no només ens permet fer una mirada al "taller" de composició de Bach i a les seves tècniques de paròdia, sinó que revela la constant curiositat per allò més innovador d'un home a qui es va tenir, durant el seu temps i més tard, per tradicionalista i antiquat. Són ben conegudes, de fet, les paròdies de les seves pròpies obres, així com d'obres "antigues" com Palestrina o de contemporanis com Vivaldi, Fasch o altres.

L'*Stabat Mater* era, en canvi, la música més "moderna" que en aquell moment es podia imaginar. No cal dir que Bach va passar l'obra pel seu rigorós i personalíssim filtre, i fins i tot podria dir-se que aquí, com en tants altres casos, va reconèixer amb fina intuïció l'"inventio" (la inspiració, o les "bones idees") presents en les composicions d'altri, com si d'un diamant en brut es tractés, i les va sotmetre al seu inigualable "elaboratio". Aquest queda patent en el protagonisme de la viola (els violistes tenen sort amb Bach, potser perquè a ell mateix li agradava tocar aquesta veu: quasi sempre tenen parts "interessants") i d'una major independència de les dues parts de violí, mentre que l'original de Pergolesi les tracta durant llargs passatges a l'uníson. D'aquesta manera Bach n'enriqueix notablement l'harmonia, i alhora atorga a les parts cantades una major profusió en coloratures i ornaments (també a causa de la restitució del text).

Bach va escriure la reelaboració del *Stabat Mater* al voltant dels anys 1746/1747. El text en alemany és una adaptació rimada del *Salm 51*, d'autor desconegut, que s'ha d'associar amb passatges similars als evangelis: Lluc 18, 9-14, "Déu meu, sigues-me propici, que sóc un pecador." Mateu 9, 1-8, "Et són perdonats els pecats"; i Lluc 18, 31-43, "Jesús, Fill de David, tingues pietat de mi".

Encara que Bach utilitza com a text de la seva "paròdia" una paràfrasi en alemany anònima, en essència es tracta del més famós salm penitencial: el "Miserere mei" que tradicionalment s'ha associat als cultes funeraris o a la litúrgia del Divendres Sant. Però el salm té una dimensió exegetica que va molt més enllà d'aquesta utilització tradicional.

És un càntic que apel·la a la misericòrdia divina davant la fragilitat humana, la qual és reconeguda en i per un mateix a través de la consciència d'haver pecat.

Des d'aquesta perspectiva: la de la remissió de pecat, de l'home contrit que es postra davant la infinita bellesa i bondat de Déu -al qual correspon l'acció misericordiosa- i davant el qual suplica misericòrdia, es pot interpretar el salm 51 com un càntic de contrició davant el Santíssim Sagrament que, en definitiva, és la presència real de Crist Salvador continguda en l'eucaristia.

L'ús de la adolorida obra de Pergolesi adaptada per Bach tindria sentit en aquest cicle de concerts del CORPUS 700 com a contrapès a les obres habituals en honor a el Santíssim Sagrament que són obres en general d'exaltació. En aquest cas és interessant afegir a la visió estrictament contemplativa i honorifica un contrapunt penitencial que abordi el tema del perdó i de la misericòrdia, conceptes ben actuals i que naturalment estan continguts també en la figura de Crist sagramentat

En resum, la idea seria:

L'home, pecador, es postra davant el Santíssim, implorant el perdó dels seus pecats, tot apel·lant a la infinita misericòrdia de Déu.